

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	453
Land:	Irak
Kilde:	Dansk Flygtningehjælp.
Titel:	Irak. Baggrundsnotat.
Udgivet:	1. november 2009
Optaget på baggrundsmaterialet:	3. december 2009

IRAK

Senest opdateret: november 2009 af Mary Lisa Jayaseelan

1. BAGGRUND	3
2. DEN SENESTE POLITISKE OG SIKKERHEDSMÆSSIGE UDVIKLING	4
3. REGIONEN KURDISTAN	5
4. MENNESKERETTIGHEDSSITUATIONEN	6
4.1. Generelt	6
4.2. Myndighedsbeskyttelse	6
4.3 Særligt udsatte grupper	7
4.3.1 Uislamisk adfærd	7
4.3.2 Sekterisk vold	7
4.3.3 Blandede ægteskaber	7
4.3.4 Konvertitter	7
4.3.5 Religiøse mindretal	8
4.3.5.1 Wahhabier og Bahaier	8
4.3.5.2 Kristne	8
4.3.5.3 Mandæere/sabæere	9
4.3.5.4 Jøder	10
4.3.5.5 Yezidier	10
4.3.5.6 Shabaker	10
4.3.5.7 Kaka'i	11
4.3.6 Kvinder	11

Dansk Flygtningehjælp	2
4.3.6.1 Køns- og "æres"-relateret forfølgelse	11
4.3.6.2 Enlige kvinder og kvindelige familieoverhoveder	12
4.3.7 Seksuel orientering	12
4.3.8 Etniske minoriteter	13
4.3.8.1 Assyriere, kaldæere, turkmenere og kurdere	13
4.3.8.2 Arabere i Nord	13
4.3.9 Formodede politiske modstandere	13
4.3.9.1 Personer, der har – eller anses for at have – sympati med den internationale militære tilstedeværelse i Irak.	13
4.3.9.2 Personer, der arbejder for de irakiske myndigheder	14
4.3.9.3 Medlemmer eller andre knyttet til det tidligere styre	14
4.3.9.4 Journalister	14
4.3.9.5 Islamiske grupper og andre i politisk opposition til PUK og KDP	15
4.3.9.5 Arabere i nord	15
4.3.10 Dommere, advokater, læger, akademikere og andre højtuddannede	15
5. ASYL	16
5.1 UNHCR's anbefalinger	16
5.2 Dansk asylpraksis	17
6. TILBAGEVENDEN TIL IRAK	19
6.1 UNHCR's anbefalinger	19
6.2 Dansk udsendelsespraksis	20
7. VIGTIGSTE KILDER	20

1. Baggrund

Irak er et mellemøstligt land, der er omgivet af nabolandene Tyrkiet, Iran, Kuwait, Saudi Arabien, Jordan og Syrien. Iraks befolkning er på ca. 29 (28.945,657) millioner, hvor omkring 75-80% af befolkningen er arabere og 15-20 % kurdere. Derudover er der adskillige mindre etniske grupper, såsom armenere, assyrere, kaldæere, turkmenere og iranere. Omkring 97 % af den irakiske befolkning er muslimer, heraf er ca. 60-65 % shiamuslimer og cirka 32-37 % sunnimuslimer). De sidste ca. 3 % af befolkningen udgøres primært af kristne. Herudover er der blandt andet sabæere, jezidier og en meget lille jødisk menighed.

Forfatningen fra 2005 anerkender arabisk og kurdisk som de to officielle sprog i Irak. Arabisk er det mest udbredte sprog og tales af over tre fjerdedele af befolkningen.

Geografisk kan landet opdeles i tre etnisk/religiøse hovedzoner: det kurdiske nord, det shia-muslimske syd og den centrale sunnimuslimske del. Det kurdiske selvstyre (Kurdistan Regional Government, KRG) dækker størstedelen af de tre nordligste provinser Dohuk, Erbil og Sulaymaniya og mindre dele af de tre provinser Kirkuk, Diyala og Nineve. Syd for den kurdisk administrerede region, ligger et kurdisk område med vigtige strategiske byer som Kirkuk og Mosul. Området, der traditionelt har haft en stor kurdisk befolkningsgruppe og et stort turkmensk mindretal, var i tyve år genstand for Saddam Hussein-styrets "arabiseringspolitik", hvorved områdets etniske sammensætning blev væsentligt ændret. Områdets status er i dag genstand for uenighed. Overordnet set er problemet, at de irakiske kurdere mener, at området bør være under kurdisk kontrol, mens de etniske arabere sammen med turkmenerne fastholder at olien, som den del af landet er rig på, skal være en national og ikke en regional ressource og at området således skal bevares under det centrale styre.

Irak er en føderal stat. Landet er opdelt i 18 provinser, som er inddelt i yderligere 102 distrikter. Magten er delt mellem den føderale regering, regionale regeringer og de 18 provinser, kommuner og lokale administrationer.

Irak blev i 35 år styret af Baath-partiet, der kom til magten ved et kup i 1968. Baath-partiet blev kontrolleret af sunnimuslimer, mens det shiamuslimske befolkningsflertal var politisk marginaliseret. Fra 1979 og indtil foråret 2003 var Baath-partiets leder og landets hersker Saddam Hussein. Saddam Hussein udøvede en uindskrænket magt over partiet, statsapparatet og hæren. Sikkerheds- og efterretningstjenester spillede en stor rolle i Saddam Husseins fastholdelse og udøvelse af magten og blev brugt til at kontrollere og undertrykke enhver form for opposition til styret.

Saddam Husseins regeringstid var præget af en række krige og konflikter. I 1980 indledte Saddam Hussein en cirka ti år lang krig mod nabolandet Iran. Over en kvart million irakere skønnes at være dræbte i denne krig, der endte uden sejr for nogen af landene.

Fra 1980'erne førte Saddam Hussein den ovenfor nævnte "arabiseringspolitik" i det nordlige Irak. Der var i realiteten tale om en etnisk udrensningsskulptur mod den kurdiske befolkning i dette område. Arabiseringspolitikken kulminerede i den såkaldte "Anfal-kampagne", der i 1988 førte til en storstilet militær operation mod den kurdiske befolkning, herunder brugen af giftgas mod civilbefolkningen i Halabja, hvor op mod 7.000 kurdere mistede livet i et enkelt angreb.

I 1990 besatte Saddam Hussein nabolandet Kuwait, hvilket i 1991 førte til en krig mod en amerikansk ledet, international militærstyrke, der til sidst drev de irakiske styrker ud af Kuwait. I kølvandet på denne såkaldte "1. Golfkrig" rejste kurderne i nord og shia-muslimerne i syd sig til oprør imod, hvad de håbede ville være et svækket Saddam Hussein styre. Det irakiske styre slog imidlertid oprørene ned med skånselsløse militæroperationer rettet imod de to befolkningsgrupper.

I nord flygtede hundredetusindvis af irakiske kurdere mod grænsen til Tyrkiet og Iran. For at beskytte kurderne oprettede den internationale, militære koalition i 1992 en flyveforbudszone nord for den 36. breddegrad. Denne flyveforbudszone blev et helle for kurderne, der tillod dem at etablere et kurdisk selvstyre, KRG.

I marts 2003 besluttede USA støttet af den britiske og andre regeringer, herunder den danske, at gå i krig mod Irak. Forud var gået et længere diplomatisk forspil, hvorunder det ikke var lykkedes USA og dets allierede at få FN's Sikkerhedsråds støtte til et angreb på Irak. Efter en kort, men intensiv, krig opnåede de amerikanskledede koalitionsstyrker kontrol med Irak, og Saddam Husseins styre blev væltet.

Med Saddam Hussein-styrets fald kollapsede de hidtidige magtstrukturer i Irak. Fra krigsafslutningen og indtil juni 2004 blev Irak styret af de amerikanskledede koalitionsstyrker som besættelsesmagt. Højststående medlemmer af det tidligere styre – parti, statsapparat og militær – blev udrenset, og koalitionsstyrkerne indledte en proces for at etablere nye irakiske myndigheder.

I slutningen af juni 2004 ophørte besættelsen formelt med vedtagelsen af FN's Sikkerhedsråds resolution nr. 1546, og koalitionsstyrkerne overdrog magten til en midlertidig irakisk regering, der skulle lede landet frem mod valg til et overgangsparlament den 30. januar 2005. Udfaldet af sidstnævnte blev, at shia-muslimerne og kurderne, som tidligere var undertrykt og forfulgt af det gamle styre, nu kom til magten. Ved valget i januar 2005 valgtes ligeledes medlemmer til landets provinsråd. På trods af stærk modstand fra sunni-muslimerne blev Iraks nye forfatning vedtaget ved en folkeafstemning den 15. oktober 2005.

Den 15. december 2005 afholdtes valg til det første permanente parlament. Det shia-ledede United Iraqi Alliance (UIA) fik 128 pladser (47 %) ud af parlamentets 275 pladser. Kurdish Coalition fik 53 pladser (19 %). Det sunni-ledede Iraqi Accordance Front fik 44 pladser (16 %). Den sunni-arabiske blok National Dialogue Front fik 11 pladser (4 %) og Iraqi National List fik 25 pladser (9 %). Den 22. april 2006 valgte parlamentet kurderen Jalal Talabani til præsident og henholdsvis en sunni-muslim og en shiamuslim til vicepræsidenter. Præsidenten udpegede herefter Nouri Kamel al-Maliki (også kendt som Jawad al-Maliki) til fungerende premierminister. Med sidstnævnte som premierminister tog parlamentet den 20. maj 2006 den første permanente regering i ed siden Saddam Husseins fald.

I september 2006 overførte det amerikanske militær formelt kommandoen over de irakiske væbnede styrker til den irakiske regering.

Den 15. november 2006 blev Iraks tidligere hersker Saddam Hussein dømt til døden for tortur og henrettelse af 148 shiamuslimer i byen Dujail i 1980'erne. Han blev henrettet den 30. december 2006.

I begyndelsen af 2008 blev det igen tilladt for tidligere medlemmer af Saddam Husseins Baath parti at vende tilbage til det offentlige liv. Partiet – der primært består af medlemmer fra Iraks sunni minoritet – blev erklæret ulovligt efter den amerikansk ledede invasion af Irak i 2003.

Efter intense forhandlinger vedtog parlamentet i september 2008 en lokal valglov og der blev afholdt provinsvalg i 14 af Iraks 18 provinser i januar 2009.

2. Den seneste politiske og sikkerhedsmæssige udvikling

Den 31. januar 2009 blev der afholdt provinsvalg i 14 af Iraks 18 provinser. Valget i KRG blev afholdt i juli 2009. Se nærmere nedenfor.

På trods af en del voldelige angreb under optakten til valget forløb selve valget i det store hele or-
dentligt og fredeligt. 14.400 kandidater stillede op, herunder omkring 4.000 kvinder. 15 millioner
irakere registrerede sig som vælgere og ca. 51 % af disse stemte på valgdagen.

Resultatet af valget blev, at der stort set ikke er nogen provinser, hvor et enkelt parti alene fik et
tilstrækkeligt stort flertal til at regere uden at samarbejde med andre partier,

Forholdet mellem KRG og den centrale regering er blevet mere anspændt i løbet af det seneste år
på grund af uoverensstemmelser om rækkevidden af KRG's autonomi og om magt- og ressource-
fordelingen mellem de to. Det var meningen, at der skulle have været afholdt afstemning om Kir-
kuk status samtidig med valget i KRG i juli i år, men denne afstemning er udskudt.

Det irakiske parlament godkendte efter måneders tovtrækkeri den 6. november 2009 en lov, der
sætter rammerne for parlamentsvalg i januar 2010. Valget har betydning for den amerikanske til-
bagetrækning, idet den amerikanske præsident Obama har lovet, at de amerikanske kampstyrker
påbegynder hjemrejse 60 dage efter parlamentsvalget. Det irakiske parlament godkendte i novem-
ber 2008 en sikkerhedspagt med USA, som indebærer, at de amerikanske tropper helt skal forlade
Irak i slutningen af 2011. Den nye valglov tager ikke stilling til, hvad der skal ske med Kirkuk, men
nøjes med at fastslå, at den fortsatte diskussion om Kirkuk må vente til efter parlamentsvalget.

"Sons of Iraq" er lokalt rekrutterede og primært sunnimuslimske sikkerhedsstyrker, der blev be-
væbnet og støttet af den internationale styrke. Processen med at integrere de ca. 100.000 med-
lemmer af " Sons of Iraq" i regeringsstrukturen begyndte i oktober 2008, hvor 54.000 sikkerheds-
folk fra Bagdad området kom under irakisk supervision. Fra første november 2008 fik regeringen
ansvar for udbetalingen af lønninger og planen er, at regeringen skal finde jobs til dem inden for de
offentlige myndigheder.

I juni 2009 trak de amerikanske tropper sig tilbage fra de irakiske byer og overdrog hermed formelt
sikkerhedsansvaret til de nye irakiske styrker. På trods af, at nogle af de mest dødbringende an-
greb i flere år fandt sted i oktober i år, er det fortsat vurderingen at det går fremad med sikkerhe-
den. Antallet af dræbte er således ikke på det niveau det var i 2006-2007, hvor oprøret og den sek-
teriske vold var på sit højeste.

Efterhånden som de irakiske sikkerhedsinstitutioner langsomt opnår kontrol med et større område
bliver politikere, sikkerhedsfolk, politimænd og medlemmer af regeringstro militser i højere grad
mål for angreb fra bevæbnede oprørsgrupper.

3. Regionen Kurdistan

Den irakiske forfatning anerkender de områder i Nordirak, der pr. marts 2003 var under selvstæn-
dig kurdisk administration, som regionen Kurdistan og Kurdistan Regional Government (KRG) som
regionens legitime styre.

Således anføres i forfatningen, at "[t]his Constitution, upon coming into force, shall recognize the
region of Kurdistan, along with its existing authorities, as a federal region." (art. 117), og at
"[l]egislation enacted in the region of Kurdistan since 1992 shall remain in force, and decisions and
contracts, shall be considered valid unless they are amended or annulled pursuant to the laws of
the region of Kurdistan by the competent entity in the region, provided that they do not contradict
with the constitution." (art. 141). KRG har retten til at kontrollere politi og interne sikkerhedsstyrker
samt til at udskrive skatter og afgifter.

Ved valget til provinsrådet i januar 2005 valgte de tre kurdiske provinser Suleymaniya, Erbil og
Dohuk medlemmer til KRG-området parlament. De to store partier, KDP og PUK dannede fælles-
listen Kurdistans Demokratiske Liste og vandt - trods indbyrdes konkurrence og gensidige klager

over trusler og manipulation med resultater - tilsammen 90 % af stemmerne og dermed 104 ud af de 111 pladser i det nye parlament. I maj 2005 blev lederen af KDP, Massoud Barzani udnævnt til præsident for KRG. Den 7. maj 2006 godkendte det kurdiske parlament en 42-medlemmer stor regering og indsatte herved den første forenede kurdiske administration siden Saddam Husseins fald.

Der blev afholdt valg til det kurdiske parlament igen den 25. juli 2009. Resultatet blev, at den regerende alliance mellem KDP og PUK bliver ved magten sammen med den siddende præsident. Denne gang dog kun med støtte fra 57 % af stemmerne, hvilket betyder 20 færre pladser i parlamentet. Det største oppositonsparti Goran (Forandring) fik mere end 23 % af stemmerne.

4. Menneskerettighedssituationen

4.1. Generelt

Ifølge flere kilder er Irak fortsat præget af alvorlige og systematiske menneskerettighedskrænkelser. Der er rapporter om, at de irakiske myndigheder, der skal håndhæve lovgivningen, udsætter indsatte for tortur og nedværdigende behandling. Derudover beskrives en utilstrækkelig vilje til at retsforfølge gerningsmænd for nuværende og tidligere menneskerettighedskrænkelser, ligesom kvinders rettigheder i høj grad ikke respekteres.

Der rapporteres generelt om en lang række overgreb på civilbefolkningen foretaget af privatpersoner eller selvbestaltede militser, modstandsgrupper og terrorister, som der ikke er effektiv beskyttelse mod.

4.2. Myndighedsbeskyttelse

Beskyttelse er generelt ikke tilgængelig fra de nationale myndigheder og institutioner. Selv om der er gjort en stor indsats for at reformere og genopbygge den irakiske **politistyrke** er der en udbredt opfattelse af, at denne er præget af sekteriske tilhørsforhold og ikke kan sørge for den nødvendige beskyttelse. Derudover er domstolene ikke i stand til at understøtte politiets arbejde ved at sørge for, at de anklagedes retsgarantier overholdes og at der er tilstrækkelige og passende fængselsforhold.

Som udgangspunkt skal de irakiske **domstole** være uafhængige, men kilder peger på, at de ustabile forhold i landet og lovgivningen har skabt et svagt domstolssystem, der er afhængigt af andre dele af styret. Trusler og drab begået af oprørere samt sekteriske, stamme- og kriminelle elementer lægger pres på domstolene og forhindrer deres uafhængighed. Domstolene lider under mangel på personale, erfaring og elementære materialer. På grund af den manglende uafhængighed og hyppigt forekommende korruption har domstolene ikke den nødvendige legitimitet i befolkningen.

Generelt vender flere og flere irakerne sig derfor mod de **traditionelle former for konfliktløsning**. Der rapporteres videre om udenretlige religiøse domstole, især i de shiadominerede områder. Den traditionelle form for konfliktløsning er dog ikke altid en tilgængelig eller effektiv form for beskyttelse, for eksempel ikke i sager, der vedrører såkaldte æresdrab eller blodfejder. I mange situationer kan det at søge de traditionelle former for konfliktløsning føre til videre krænkelser.

Det er svært at sige noget generelt om et individs konkrete muligheder for at sikre sig effektiv beskyttelse ved hjælp af disse traditionelle beskyttelses- og konfliktløsningsmekanismer. Som følge af de forhold, der hersker inden for politi og retsvæsen, vil en iraker, der føler sig truet, generelt være tilbageholdende med at henvende sig til de irakiske myndigheder, ligesom han eller hun ikke vil kunne påregne, at myndighederne vil have evne eller vilje til at yde effektiv beskyttelse mod overgreb. Iagttagere påpeger, at det er en udbredt opfattelse blandt irakere, at en henvendelse til myndighederne i mange tilfælde vil bringe borgeren i en værre situation, end han ville have været, hvis han havde undladt at henvende sig til myndighederne.

4.3 Særligt udsatte grupper

Følgende grupper er *særligt* udsatte for forfølgelse og lignende former for overgreb i Irak:

4.3.1 Uislamisk adfærd

Personer, der af konservative islamiske kræfter anses for at være (for) uislamiske eller vestlige i deres adfærd, risikerer overgreb i form af trusler, overfald og drab. Der rapporteres om angreb på virksomheder og forretninger, der sælger varer som alkohol, musik eller videoer, på skønhedssaloner og biografer, og på frisører, der tilbyder håarklipning i vestlig stil. Personer, der arbejder i ovennævnte brancher er således i risiko for overgreb. Ligesom mange sangere, musikere og andre kunstnere er flygtet ud af landet.

Kvinder er fortsat et primært mål i denne sammenhæng. De udsættes for overgreb på baggrund af beskyldninger om umoralsk adfærd og påklædning.

På trods af den lave forekomst af tilfælde af HIV og AIDS bliver personer, der er smittet betragtede som sociale udskud og nogle bliver forfulgt og dræbt af religiøse ekstremister, fordi de opfattes som nogle, der har udvist en umoralsk adfærd.

4.3.2 Sekterisk vold

Den udbredte sekteriske vold mellem Iraks sunni og shiamuslimske befolkning mellem 2005 og 2007 er formindsket. Dette fald skyldes sandsynligvis til dels den de facto segregering, der er sket af tidligere blandede områder. Især demografien i Bagdad er ændret dramatisk. Minoriteter vender kun i meget begrænset omfang tilbage til de områder, hvor andre religioner eller etniske minoriteter er i flertal.

På trods af faldet i den sekteriske vold siden slutningen af 2007 forsøger ekstremistiske grupper, såsom Al Qaeda Irak at få den sekteriske vold til at blusse op igen ved at lave målrettede angreb på shiareligiøse områder.

4.3.3 Blandede ægteskaber

Ifølge rapporter har den pågående sekteriske vold i Irak betydet, at kvinder i visse tilfælde er blevet tvunget til at gifte sig inden for deres egen sekt. Der rapporteres også om tilfælde, hvor kvinder er blevet tvunget til at lade sig skille fra deres mænd, fordi de har haft et andet sekterisk tilhørsforhold.

4.3.4 Konvertitter

En muslim, der konverterer til kristendom vil typisk opleve at blive smidt ud af familien, da konvertering betragtes som uacceptabelt i størstedelen af det irakiske samfund. I visse tilfælde risikerer en person, der er konverteret, overgreb og drab af familien eller andre. Ifølge sharia lovgivningen betragtes en konvertit som en "frafalden" muslim og foreskriver dødsstraf for dette.

Selv om konvertering ikke er forbudt ved lov anerkendes en konvertering ikke og konvertitter har ikke nogen retlige midler til at få registreret en ændring i religiøs overbevisning. Konvertitter har derudover ikke ret til at arve.

Det er videre usandsynligt, at de autoriteter, der skal håndhæve loven er villige til at gribe ind og sikre beskyttelse af konvertitter i fare.

4.3.5 Religiøse mindretal

Artikel 2, 41 og 42 i den irakiske forfatning garanterer i generelle vendinger religionsfriheden, men bekræfter samtidig islam som officiel statsreligion og forbyder love, der er i strid med islam.

I Irak vil en persons religion fremgå af personens identitetskort, men ikke af passet.

I de nordlige provinser bliver religiøse mindretals rettigheder generelt respekterede og disse grupper kan udøve deres religion uden indblanding fra de kurdiske myndigheder. Der er dog rapporter om, at den regionale kurdiske regering har opført sig diskriminerende over for religiøse minoriteter. Visse mindretal hævder, at ikke-muslimske mindretal diskrimineres i retssystemet. Derudover beskriver religiøse minoriteter, såsom jezedier og kristne, bosatte nord for Mosul, at den regionale kurdiske regering har konfiskeret deres ejendom uden kompensation.

I syd og central Irak er der rapporter om, at ikke-muslimer bliver udsatte for målrettede angreb som følge af, at de ikke følger de strenge islamiske lovpåbud. Der har især været bekymring for sikkerheden og overholdelsen af rettigheder for de religiøse mindretal, der befinder sig i det omstridte område.

4.3.5.1 Wahhabier og Bahaier

Wahhabiretningen af islam er fortsat forbudt ved en lov fra 2001, som foreskriver dødsstraf for folk, der bekender sig til denne tro. Den nye forfatnings bestemmelser om religionsfrihed fortrænger muligvis den ældre lov, men dette er ikke prøvet ved nogen domstol og der er ikke foreslået lovgivning til at afskaffe loven.

Også **Baha'i** troen er forbudt ved lov, men heller ikke her er det prøvet, om denne lov fra 1970 vil blive tilsidesat til fordel for bestemmelserne om religionsfrihed i forfatningen, ligesom der ikke har været lovgivningsmæssige tiltag for at afskaffe loven.

I april 2007 blev en bestemmelse, der forbød udstedelsen af identitetskort til personer, der bekender sig til Baha'i troen afskaffet. Selv om denne bestemmelse blev afskaffet har det stadig ikke været muligt at få ændret den religiøse retning til Baha'i for personer, der tidligere har fået betegnelsen "muslim" på deres identitetskort.

4.3.5.2 Kristne

De kristne i Irak tilhører en række forskellige riter, der omfatter *kaldæere* (en østlig rite af den romersk katolske kirke, *assyre* (Østens Kirke), *syriakere* (østlig ortodoks rite); *armenere* (romersk katolske og østlig ortodokse) og *protestanter*. Kaldæerne og de assyriske kristne, der nedstammer fra nogle af tidligste kristne menigheder, har samme etniske og lingvistiske baggrund. De taler syriakisk. Før krigen i 2003 var der samlet set mellem 800.000 og 1.2 millioner kristne i Irak. Dette tal er i dag nede på omkring 550.000-800.000. Omkring 50 % af den kristne befolkning bor i Bagdad, mens mellem 30-40 % bor i det nordlige Irak, primært omkring Mosul, Erbil, Dohuk og Kirkuk.

Hvor de kristne under Saddam Husseins styre ikke var specielt udsatte, og mange besad fremtrædende positioner i statsapparatet og hæren, er de kristne nu alvorligt påvirkede af den stærkt forværrede situation for de ikke-muslimske mindretal, som denne har udviklet sig siden det tidligere styres fald i 2003. De oplever i stadigt større omfang diskrimination på arbejdsmarkedet og i forhold til basale sociale ydelser. Mange irakiske kristne frygter især forfølgelse fra de oprørsgrupper og islamiske militser, der har *de facto* kontrol med hele kvarterer i forskellige byer og landsbyer af Irak.

Fra begyndelsen af august 2007 rapporteredes om trusler mod kristne i området omkring Mosul. Der skete en dramatisk stigning i volden i de to første uger af oktober 2008. Mere end 10.000 personer menes at være flygtet. Flertallet flygtede til sikrere områder af Nineve provinsen eller til Da-

huk, Erbil og Kirkuk. Ifølge UNAMI vendte 80 % af de fordrevne kristne tilbage til området omkring Mosul mod slutningen af 2008¹.

Der er rapporter om, at det i høj grad har været Mehdi-hæren, der har stået bag volden mod kristne i Irak. Der er oplysninger om, at Al Qaeda i Irak har krævet beskyttelsespenge fra kristne familier.

En del kilder beskriver, at kristne kvinder oplever et stigende pres for at følge strenge islamiske regler for påklædning og for at gå med slør.

Ifølge UNHCR bliver kristnes rettigheder generelt respekterede i det nordlige Irak og en stor del kristne har derfor søgt tilflugt her. Der berettes om et godt forhold mellem den lokale moderat muslimske befolkning og de kristne, men de radikale muslimer udgør stadig en trussel. En del rapporter siger dog, at kristne landsbyer bliver diskriminerede af de kurdiske myndigheder, som ikke deler genopbygningsfonde og olieindtægter med disse og har konfiskeret landbrug og landsbyer.

Videre kan det især være svært for konvertitter fra islam til kristendom at opnå beskyttelse, da konvertering ikke er generelt accepteret i befolkningen og de udøvende myndigheder derfor ikke er villige til at yde beskyttelse af konvertitter.

4.3.5.3 Mandæere/sabæere

Mandæere, også kaldet sabæere eller nazaræere, tilhører en gammel religion, mandæismen, hvis tro centrerer omkring Johannes Døberen og dateres tilbage til før kristendommen. De er ikke kristne, men i deres tro ses forskellige andre religioners indflydelse, herunder gnosticismen, jødedommen og kristendommen. Det vurderes, at der i dag kun er omkring 5.000 mandæere tilbage i Irak. Deres traditionelle centre er i det sydlige Irak i marsk områderne og omkring floderne Eufrat og Tigris nedre løb. Ifølge mandæiske kilder er de største mandæiske samfund i dag i byerne Bagdad og Basra. Mandæismen accepterer ikke konvertitter og de sabæere, der gifter sig med kristne eller muslimer, betragtes ikke længere som sabæere.

Siden den amerikanskledede invasion af Irak i 2003 har mandæerne været specifikke mål for voldshandlinger. Mandæiske kvinder og børn er blevet kidnappet og tvangskonverteret til islam gennem voldtægter, omskæring, pryglinger, og er blevet brændt på bål. Mandæerne har ikke en beskyttelse i stammestrukturen og deres pacifisme betyder, at de ikke bruger vold i selvforsvar. De er derfor blandt de mest sårbare samfund i Irak.

Den Mandæiske Menneskerettighedsgruppe (The Mandaean Human Rights Group (MHRG)) noterede 42 drab, herunder på kvinder og børn, 46 kidnappinger, 10 rapporterede trusler og 21 angreb på mandæere mellem januar 2007 og februar 2008. MHRG rapporterer, at mere end 80 % af det mandæiske samfund er flygtet fra Irak siden 2003².

Det rapporteres, at mens mange andre irakere er flygtede til det kurdisk kontrollerede område af Irak, er dette ikke en mulighed for mandæerne, da området ikke traditionelt har været beboet af mandæer. De fleste mandæere har således ikke det nødvendige netværk i området.

¹ UN Assistance Mission for Iraq (UNAMI), Human Rights report, 1. July 2008 – 31. December 2008, s.16.

² UN Assistance Mission for Iraq (UNAMI), Human Rights report, 1. January 2008 – 30 June 2008, s.17.

4.3.5.4 Jøder

Det 2.700 år gamle jødiske samfund i Irak, der tidligere har været en prominent og respekteret befolkningsgruppe, er i praksis ikke-eksisterende i dag. De seneste kilder rapporterer, at der er 7 eller 8 jøder tilbage i Bagdad³.

Antisemitismen er dog stadig fremtrædende i det irakiske samfund, og ifølge visse bestemmelser i en nyere lov om statsborgerskab er jøder, som emigrerer udelukkede fra at få deres statsborgerskab tilbage, ligesom lokale jøder heller ikke kan genvinde deres statsborgerskab, hvis de får det frataget.

Jøderne mistænkes i højere grad end andre religiøse minoriteter for at samarbejde eller at sympatisere med koalitionsstyrkerne. De mistænkes videre for forbindelser til Israel, som Irak fortsat officielt er i krig med.

De få jøder, der er tilbage er i risiko for chikane, diskrimination og forfølgelse af primært religiøse grunde og har ikke mulighed for offentligt at udøve deres tro. Jødernes materielle eksistens er ligeledes truet som følge af manglende netværk.

4.3.5.5 Yezidier

Yezidisme er en 4000 år gammel ligeledes monoteistisk religion, der omfatter forskellige religiøse traditioner med elementer fra zarathustrisme, manikæismen, islam, kristendom, jødedom og gnosticismen. Yezidier gifter sig ikke med udenforstående og accepterer ikke konvertitter.

Under det tidligere regime blev yezidierne defineret som arabere, men mange yezidier betragter sig selv som kurdere, mens andre betragter sig selv som religiøst og etnisk forskellige fra de muslimske kurdere. De fleste yezidier taler kurmanji, som er den mest udbredte kurdiske dialekt. Fler-tallet af Iraks ca. 500-600.000 yezidier bor i det nordlige Irak i de omtvistede områder omkring Dohuk og Mosul, mens kun 10 % bor i det kurdisk kontrollerede område.

Jezidierne bliver ikke betragtet som et "folk af bogen", da de fleste af de jezidiske religiøse tekster kun bliver videregivet mundtligt. De betragtes af nogle som en gruppe, der har brudt med islam, hvilket betyder at de anses som "frafaldne". En synd, der i islamisk ret er dødsstraf for. Siden 2003 har yezidierne, der således ofte betragtes som "vantro" og "djævletilbedere" af islamiske ekstremister, været mål for drab, kidnapninger, trusler og kampagner med det erklærede mål at dræbe eller konvertere dem. Derudover har de været mål for angreb som følge af, at de bliver opfattede som etniske kurdere og som støtter af den USA ledede invasion.

I august 2007 skete det dødeligste angreb på yezidierne siden 2003, da en selvmordsbombe dræbte mere end 400 mennesker i de yezidiske landsbyer Kathaniya og Al-Jazeera i Sinjar provinsen.

I de senere år er yezidernes vigtigste ritual – den årlige pilgrimstur til det helligdommen i Lalish ikke blevet afholdt eller den er afholdt med begrænsninger på grund af trusler og angreb.

I det kurdisk kontrollerede område af Irak er der fortsat rapporter om, at yezidier bliver diskriminere-de, men kilder beskriver situationen her som nogenlunde god for yezidier, mens vilkårene uden for det kurdisk kontrollerede område er væsentligt anderledes.

4.3.5.6 Shabaker

Shabaker er både et folk og en religion. Iraks mellem 200.000 og 500.000 shabaker bor primært omkring Mosul og er fælles om en kultur og et sprog, men gruppen dækker over mere end en etnisk gruppe og religion. En stor del af shabakerne er etnisk knyttet til kurderne og turkmenerne.

³ New York Times " Baghdad Jews have become a fearful few" fra 1. juni 2008.

Selv om mange anser dem for at være kurdere, har de deres egne værdier, traditioner og påklædning og anser sig selv for at være en distinkt etnisk gruppe.

Ligesom andre etniske minoriteter er shabakerne kommet under et stigende pres fra religiøse ekstremister. Shabakerne følger primært den shiamuslimske trossretning og er således også genstand for forfølgelse fra sunnimuslimer. Shabakerne bliver derudover chikaneret af militante kurdere, der med henblik på at indlemme den østlige side af Mosul til kurdisk territorium gør gældende, at shabakerne egentlig er kurdere.

Det fremgår af UNAMI rapporten, der dækker 1. januar – 30. juni 2008, at der er registreret 9 angreb på shabaker i Nineva. Fem af disse med dødelig udgang. Shabakiske grupper rapporterer, at mere end 750 shabaker er blevet dræbt af militante grupper siden 2004 og det fremgår af rapporter, at shabaker fortsat udgør et mål for angreb i Nineve provinsen samt at flere prominente shabakledere er blevet henrettet.

UNHCR rapporterer i maj 2008, at "the Islamic State in Iraq", som domineres af Al Qaeda i Irak omdelte pamfletter i Nineve provinsen, der beordrede shabaker til omgående at forlade området.

4.3.5.7 Kaka'i

Trossretningen kaka'i, som også bliver refereret til, som Ahl-e Hagg findes primært i byerne Kirkuk, Mosul og Khanaqin i Diyala provinsen. De fleste er etniske kurdere, men taler deres eget sprog, som hedder macho, også kaldet hawramani eller gammel gurani.

Efter det tidligere regimes fald er denne befolkningsgruppes levevis kommet under pres fra religiøse ekstremister, der betragter dem som vantro. Der er information om trusler, kidnapninger og henrettelser af medlemmer af denne trossretning primært i Kirkuk, som videre også forfølges på baggrund af deres kurdiske identitet.

4.3.6 Kvinder

Den irakiske forfatning foreskriver ligestilling mellem kønnene og sikrer, at kvinder er politisk repræsenterede både på nationalt og regionalt niveau, men der er fortsat en række love, der diskriminerer kvinder.

Ifølge FN's særlige rapportør om vold mod kvinder er kvinders rettigheder blevet undergravet på alle livsområder. De er i stigende grad i en udsat position i forhold til at blive udsatte for alle former for vold både i og uden for hjemmet.

Kvinder med en offentlig profil (læger, akademikere, jurister, NGO aktivister, politikere) bliver truede på baggrund af deres politiske, sekteriske eller sociale rolle. Særligt kvinder, der opfattes som nogle, der bryder med de traditionelle roller eller som har været eksponerede i offentligheden bliver udsatte for trusler og målrettede angreb, herunder drab.

Kvinder, der søger om skilsmisse vil ofte være tvunget til at opgive retten til privat ejendom og i nogle tilfælde forældremyndigheden eller samværet med deres børn for at opnå skilsmisse.

4.3.6.1 Køns- og "æres"-relateret forfølgelse

Æresdrab bruges til at beskrive et drab, som er begået af et familiemedlem for at beskytte familiens ære. Mange kvinder og piger risikerer at blive dræbt, hvis de anklages for en adfærd, som anses for at have bragt skam over familien, såsom at miste sin jomfrudom (også ved voldtægt), utroskab, krav om skilsmisse eller nægtelse af ægteskab. I syd og central Irak kan og bliver et drab, der relaterer sig til ære lempeligere straffet. I de kurdisk kontrollerede provinser behandles et æresdrab som andre drab, dvs. uden en lempeligere straf, men antallet af æresdrab er fortsat højt

og blandt de primære årsager til ikke-naturlige dødsfald blandt kvinder. På trods af lovgivningen ender de fleste sager med, at gerningsmanden forbliver ustraffet.

Kvinder og piger i Irak risikerer at blive udsatte for yderligere typer af overgreb, såsom **tvangsægteskaber** og/eller tidlige ægteskaber. Det forekommer videre at familier bytter kvinder med det formål at indgå ægteskab. I det nordlige Irak praktiseres – primært i landdistrikterne – denne form for tvangsægteskab, der kaldes *jin bi jin*, hvilket betyder kvinde for kvinde. Her sker således en udveksling af kvinder, hvor der ikke betales penge for bruden. En anden tradition er at give en pige eller en kvinde til ægteskab i en anden familie som kompensation for et drab. Derudover forekommer det, at unge kvinder tvinges til at gifte sig med meget ældre mænd.

Kvinder, der er ofre for **voldtægter**, frygter også efterdønningerne af voldshandlingen. At rapportere seksuelle overgreb er stigmatiserende og vil ofte ødelægge en kvindes rygte og dermed fremtidige muligheder.

Vold mod kvinder i hjemmet er udbredt og stigende.

Ifølge enkelte rapporter er **omskæring** tilsyneladende en relativt udbredt praksis inden for enkelte samfund i det nordlige Irak. De seneste statistikker viser at mere end 60 % af kvinderne i landdistrikterne i det kurdisk kontrollerede område er blevet lemlæstet. Denne praksis forekommer dog også i byerne.

4.3.6.2 Enlige kvinder og kvindelige familieoverhoveder

Ifølge Røde Kors (ICRC Iraq support delegation in Amman) er der mellem en og tre millioner husholdninger med kvindelige familieoverhoveder i Irak. Organisationen betragter dem som en af de mest udsatte grupper i Irak.

Kvinder, som ikke har en mandlig forsørger har i stigende grad svært ved at forsørge sig selv. Kvinders adgang til arbejdsmarkedet er generelt meget begrænset. Enker og fraskilte kvinder, såvel som internt fordrevne kvinder er i en særligt svær situation.

Nogle kvinder tvinges således til at prostituere sig, tigge, gifte sig med ældre mænd eller at indgå de såkaldte midlertidige eller "pleasure marriages" (muta'a) for at forsørge sig selv og deres eventuelle børn. Der er videre risiko for, at disse kvinder bliver ofre for tvungen prostitution, "trafficking" eller tvangsrekruttering til væbnede grupper. Der rapporteres om, at væbnede grupper i stigende omfang bruger sårbare kvinder til at udføre selvmordsaktioner.

Situationen for husholdninger uden mandligt overhoved kompliceres af, at kvinder ikke har ret til at registrere deres børn i skolen, hvilket betyder at børnene ikke kan gå i skole.

4.3.7 Seksuel orientering

Ifølge UNHCR diskriminerer irakisk lov ikke direkte mod homoseksuelle, biseksuelle eller transseksuelle (LGBT - Lesbian, Gay, Bisexual and Transgendered) borgere. Homoseksualitet og køns-skifte er dog stærkt tabuiseret og genstand for indgribende individuelle, familiemæssige og sociale sanktioner. Homoseksualitet tolereres således generelt ikke i det irakiske samfund og mange irakere - også højtstående embedsmænd benægter, at homoseksualitet overhovedet eksisterer i Irak. Som følge heraf er der som oftest strafrihed for vold mod homoseksuelle.

Siden 2003 har LGBT-borgere jævnligt været genstand for angreb fra både statslige og ikke-statslige aktører, herunder deres egne familier. Der rapporteres om trusler, tortur og udenretlige henrettelser. *Iraqi LGBT* – en irakisk NGO, der holder til i London beretter, at 480 homoseksuelle mænd er blevet dræbt af shiamilitser siden 2003, herunder 17 LGBT aktivister.

I det kurdisk kontrollerede område anses homoseksualitet også for at være tabu og det er ikke muligt at leve åbent som homoseksuel. Generelt kan myndighederne ikke sikre effektiv beskyttelse af homoseksuelle, idet det bliver betragtes som ulovligt i religiøs forstand og samfundsmæssigt uacceptabelt.

4.3.8 Etniske minoriteter

4.3.8.1 Assyriere, kaldæere, turkmenere og kurdere

Generelt er etniske mindretal sårbare i forhold til den sekteriske vold, der foregår mellem flertalsgrupperingerne, idet de udover - ligesom andre irakere - at være generelt udsatte, også er i risiko for forfølgelse og angreb som følge af deres etniske tilhørsforhold.

Kurdere bliver i vidt omfang opfattet som støtter af koalitionsstyrkerne, fordi de støttede invasionen i 2003. Derudover bliver de anset for at have forbindelser til Israel. Der rapporteres således om angreb på kurdisk militær, KDP og PUK kontorer, samt på kurdiske civile. **Feyli kurdere**, som er shiamuslimer oplever også overgreb som følge af den sekteriske vold mellem sunni- og shiamuslimer.

Assyrere og **kaldæere** tilhører som kristne også et religiøst mindretal. Derudover er der en vid opfattelse af, at assyrerne og kaldæerne støtter USA som følge af deres religion og generelle tendens til at alliere sig med Vesten. I forbindelse med provinsvalget i januar 2009 fremkom der beskyldninger om, at trusler og voldshandlinger afholdte tusinder af assyrere fra at deltage i valget.

Turkmenernes problemer er primært knyttet til den politiske situation i Kirkuk og de tre nordlige provinser. Der hersker et anspændt forhold mellem kurdere og turkmenere i dette område. Det rapporteres, at turkmenere bosiddende i Kirkuk har været mål for forfølgelse af det kurdiske militær, herunder i form af bortførelser og tortur.

I det **nordlige Irak** har der været meldinger om diskrimination af de etniske minoritetsgrupper, herunder turkmenere, arabere og kristne. Ifølge disse meldinger har myndighederne nægtet tjenester i visse landsbyer, anholdt personer tilhørende de etniske mindretal uden behørig rettergang og lagt pres på skoler for etniske mindretal om at undervise på kurdisk.

4.3.8.2 Arabere i Nord

Se herom under punkt 4.3.9.5

4.3.9 Formodede politiske modstandere

4.3.9.1 Personer, der har – eller anses for at have – sympati med den internationale militære tilstedeværelse i Irak.

Civile, der arbejder for eller som anses for tilknyttet de internationale styrker er i risiko for angreb fra ikke-statslige aktører. Risikoen er især høj i områder, hvor Al-Qa'eda Irak og andre oprørsgrupper er aktive, såsom i Nineve og Diyala provinserne. Risikoen er derudover særligt høj for personer, der har arbejdet som tolke for de internationale styrker. Dette skyldes, at tolkene ofte har medvirket i militære aktiviteter, såsom arrestationer, razziaer og forhør af medlemmer af oprørsgrupper eller militser. Omkring 300 tolke rapporteres dræbte i Irak siden 2003.

Irakiske statsborgere, som er ansatte i udenlandske selskaber er i risiko for overgreb, når de færdes uden for de sikre zoner eller militære baser.

4.3.9.2 Personer, der arbejder for de irakiske myndigheder

Irakere, der arbejder for de nye irakiske myndigheder både på lokalt og føderalt niveau samt deres familier og bodyguards udgør et mål for bevæbnede oprørere. Siden 2008 har der været en stigning i antallet af attentater mod regeringsembetsmænd og embedsmænd, der arbejder for regeringspartierne.

Angreb på embedsmænd, der arbejder for de kurdiske partier, KDP, PUK og lignende partier, såvel som medlemmer af de kurdiske bevæbnede styrker (*Peshmerga*) og sikkerhedstjeneste (*Asayish*) er hyppigt forekommende.

Medlemmer af de irakiske sikkerhedsstyrker udgør et væsentligt mål for forskellige bevæbnede grupper, der angriber styrkerne med vejsidebomber, selvmordsangreb, individuelle attentater og kidnapninger. Optællinger på baggrund af rapporter i medierne viser, at 9.299 medlemmer af de irakiske sikkerhedsstyrker er blevet dræbt siden 2003⁴.

4.3.9.3 Medlemmer eller andre knyttet til det tidligere styre

Der er utvivlsomt en udbredt modvilje mod det tidligere styre – herunder Baath-partiet, regeringen og styrets embedsmænd, militæret, militserne, politiet, sikkerheds- og efterretningstjenesterne – i den irakiske befolkning. Mange irakere, der har været udsat for overgreb fra det tidligere styres side, vil nære ønske om at få hævn. Man skal dog være opmærksom på, at under Saddam Hussein var medlemskab af Baath-partiet en forudsætning for at bestride offentlige stillinger, ligesom medlemskab i praksis ofte var en forudsætning for at klare sig i den private sektor. En meget stor del af den irakiske befolkning var derfor medlemmer af Baath-partiet uden nødvendigvis at være overbeviste Saddam-tilhængere.

I 2003 påbegyndtes en "de-baathificerings" af det irakiske samfund, hvilket betød, at omkring 150.000 tidligere medlemmer af Baath-partiet, fortrinsvis sunnimuslimer blev udelukket fra offentlige stillinger og pensioner.

I januar 2008 blev en ny lovgivning vedtaget, der har til formål til dels at omstøde denne proces. Lovgivningen tillader tidligere medlemmer af Saddam Husseins Baath parti at vende tilbage til det offentlige liv. Implementeringen af denne lovgivning trækker dog ud og den shiadominerede regering beskyldes for at diskriminere tidligere Baath-medlemmer ved offentlige ansættelser.

Måltrettede angreb på tidligere Baath-medlemmer er tilsyneladende på retur. På trods af, at tidligere Baath-medlemmer ikke udsættes for systematiske overgreb i samme omfang som tidligere, forekommer der dog fortsat individuelle sager, hvor tidligere Baath-medlemmer er blevet dræbt eller udsatte for andre overgreb på baggrund af eksempelvis et ønske om hævn fra tidligere ofre eller deres familier.

Visse grupper opfattes som nogle, der har støttet eller nydt godt af det tidligere regimes forskelsbehandling, herunder flygtninge fra Palæstina, Ahwaziarabere og Syrien, romaer (*kawliyah*), såvel som professorer, lærere og kunstnere. Disse grupper er også i risiko for overgreb fra shia-muslimske militser.

4.3.9.4 Journalister

Journalister og andre, der arbejder i medierne, er en af de mest sårbare professionelle grupper i Irak. Der er således fortsat rapporter om trusler, chikaner, fængslinger, drab og andre overgreb på denne gruppe.

⁴ Iraqi Coalition Casualties Count, besøgt den 26. oktober 2009;
<http://www.icasualties.org/Iraq/IraqiDeaths.aspx>

Der er videre regelmæssige rapporter om journalister, der bliver udsat for chikane og overgreb fra de internationale styrker og den irakiske sikkerhedsstyrke, fordi de anklages for at stå i ledtog med forskellige bevæbnede grupper.

Ifølge organisationen Freedom House er 222 journalister og personer med tilknytning til medierne blevet dræbt siden 2003 og de fleste af dem er irakere. Tallet placerer konflikten i Irak som den mest dødbringende for journalister siden anden verdenskrig⁵.

I det kurdisk kontrollerede område opererer journalister mere frit, men også her bliver journalister udsatte for voldelige overgreb, trusler og retssager

4.3.9.5 Islamiske grupper og andre i politisk opposition til PUK og KDP

Der er hos såvel PUK som KDP meget lidt plads til *politisk opposition*. Ifølge Amnesty udsættes politiske modstandere for fængslinger og nogle gange tortur af den kurdiske sikkerhedstjeneste. Personer, der udtrykker en opposition til de styrende partier ved at deltage i demonstrationer eller offentliggøre kritiske artikler risikerer at blive tilbageholdt uden rettergang.

Formodede tilhængere af islamiske grupper i det nordlige Irak er i risiko for menneskerettighedskrænkelser begået af den kurdiske sikkerhedstjeneste. Personer, der er under mistanke for at have forbindelse til formodede terrorister holdes ofte fængslede incommunicado i lange perioder – i nogle tilfælde flere år uden en retssag.

Anti-terror lovgivningen i det kurdisk kontrollerede område giver hjemmel til at idømme dødsstraf for forseelser, der relaterer sig til terrorisme.

4.3.9.5 Arabere i nord

I april 2007 godkendte den irakiske regering et tiltag, der skulle give arabere, som var blevet tvangsforflyttet under Saddam Hussein mulighed for at vende tilbage til deres oprindelige hjemegn i syd mod betaling. Mange har dog knyttet stærke bånd til Kirkuk og ønsker ikke at flytte. Den regionale kurdiske regerings officielle holdning er, at forflytning skal være frivillig og at de, der ønsker at blive, er velkomne til det.

Der er dog rapporter om, at de kurdiske sikkerhedsstyrker i KRG har en hårdere tilgang til de etniske arabere end over for den kurdiske del af befolkningen, fordi de er bange for spredningen af ekstremisme og terrorisme i KRG.

Ifølge UNHCR's guidelines fra august 2007 bliver etniske arabere udsatte for trusler, chikane og arbitrære fængslinger i de kurdisk styrede områder og de områder, der de facto er under kurdisk kontrol. Araberne opfattes som personer, der har en tilknytning til det tidligere regime eller til oprørsgrupper. Internt fordrevne arabere i det kurdisk kontrollerede område udsættes for diskrimination og på grund af myndighedernes frygt for sikkerhedsproblemer, modtager de meget lidt hjælp fra de kurdiske myndigheder.

4.3.10 Dommere, advokater, læger, akademikere og andre højtuddannede

Mange **højtuddannede** mænd og kvinder har været udsat for systematisk chikane og forfølgelse fra fundamentalistiske grupper siden Saddam Husseins fald. Hundrevis af akademikere og professorer fra universiteterne rapporteres kidnappet eller dræbt. Mange andre er blevet truet og/eller er flygtet ud af landet.

⁵ Freedom House, Freedom in the World - Iraq (2009).

Læger og andet sundhedspersonale har også været mål for angreb fra oprørsstyrker og militser og udsat for drab og kidnapninger. Motiverne herfor er tilsyneladende blandede og det at målrette angreb mod sundhedssektoren har været en måde at skabe frygt i befolkningen og at demonstrere, at den nuværende regering ikke er i stand til at beskytte borgerne. Antallet af dræbte læger og andet sundhedspersonale tælles i tusinder⁶.

Dommere, advokater, atleter og trænere er ligeledes mål for oprørsgrupper og religiøse ekstremister.

5. Asyl

5.1 UNHCR's anbefalinger

UNHCR's seneste anbefalinger omkring Irak "Eligibility Guidelines for Assessing the International Protection Needs of Iraqi Asylum-seekers" er fra april 2009. UNHCR giver her en udførlig og detaljeret beskrivelse af den generelle menneskerettigheds- og sikkerhedssituation i Irak. Det fremhæves:

Vedrørende asylansøgere fra de fem centrale provinser *Bagdad, Diyala, Kirkuk, Nineve* og *Salah Al-Din*

- at UNHCR anser en asylansøger fra de centrale provinser for at have behov for international beskyttelse og henstiller til, at disse betragtes som flygtninge i henhold til Flygtningekonventionen. I det omfang en asylansøger fra central Irak ikke anerkendes som konventionsflygtning, skal international beskyttelse tilbydes i en eller anden form for *komplementær beskyttelse*.

I det omfang asylansøgningen alligevel behandles individuelt bør følgende forhold indgå i vurderingen:

- På baggrund af den ustabilitet, vold og de menneskerettighedskrænkelser, der forekommer i det centrale Irak er situationen sådan, at der er en sandsynlighed for alvorlige overgreb.
- Selv hvor et individ ikke personligt har oplevet trusler eller risiko for overgreb, kan begivenheder i ens hjemområde eller i relation til andre være et udtryk for en velbegrundet frygt.
- I det omfang der er tale om ikke-statslige aktører, kan en asylansøger ikke forventes at søge myndighedernes beskyttelse, idet de statslige aktører selv anklages for vold og menneskerettighedskrænkelser. Manglende henvendelse til de lokale myndigheder bør således heller ikke alene medføre, at der stilles spørgsmålstegn ved ansøgningen.
- Forfølgelse er ikke begrænset til handlinger, der påfører fysiske skader. Handlinger, der begrænser udøvelsen af en persons menneskerettigheder kan også udgøre forfølgelse. Derfor er for eksempel foranstaltninger, der hindrer eller begrænser en persons mulighed for at tjene til levebrødet forfølgelse, hvis det betyder, at personens overlevelse hermed er truet. I vurderingen af hvorvidt, der er tale om velbegrundet

⁶ Det fremgår af ICRC (International Committee of the Red Cross), at 2.200 læger og sundhedspersoner er blevet dræbt i Irak siden 2003. ICRC Iraq: No let-up in the Humanitarian Crisis, marts 2008, s. 8

frygt, skal sådanne hindringer og deres betydning for den enkelte, inklusive den kumulative effekt tages med i betragtningen.

Vedrørende asylansøgere fra de sydlige provinser *Babel, Basrah, Diwaniyah, Kerbala, Missan, Muthanna, Najef, Thi-Qar, Wassit* og *Al-anbar* provinsen:

- at behovet for international beskyttelse af personer fra disse områder bør vurderes individuelt i henhold til Flygtningekonventionen. Der bør tages særlige hensyn til følgende særligt udsatte grupper:
 - o Irakere, der er involverede i politiske parter, som er en del af de magtkampe, der foregår
 - o Regeringsembeds mænd og andre, der associeres med den nuværende irakiske regering, administration og institutioner
 - o Irakere, der opfattes som en del af politiske bevæbnede grupper og partier i opposition
 - o Irakere, der arbejder sammen med de multinationale styrker eller udenlandske selskaber
 - o Medlemmer af religiøse og etniske mindretal
 - o Bestemte professioner, såsom akademikere, dommere, læger og lignende
 - o Journalister og andre, der arbejder med medierne
 - o FN og NGO medarbejdere, menneskerettighedsaktivister
 - o Homoseksuelle
 - o Kvinder og børn med særlige profiler
- at UNHCR som udgangspunkt anser brugen af *internt flugtalternativ* for udelukket i syd- og central Irak, da dette hverken er sikkert, rimeligt eller praktisk muligt under de nuværende sikkerhedsforhold i Irak.

Vedrørende asylansøgere fra de tre *nordlige* provinser (KRG)

- at behovet for international beskyttelse af personer fra KRG bør vurderes individuelt og i tilfælde, hvor en asylansøger ikke anerkendes som flygtning under konventionen, men alligevel har behov for beskyttelse, bør andre former for komplementær beskyttelse overvejes.
- at UNHCR ikke anser syd- og central Irak for et relevant internt flugtalternativ for personer fra det nordlige Irak. Hvorvidt et internt flugtalternativ er en mulighed for internt i de nordlige provinser, bør vurderes forsigtigt og konkret og under hensyn til de personer, der fremhæves i UNHCR's guidelines.

5.2 Dansk asylpraksis

I både 2007 og 2008 meddelte Udlændingesservice asyl til 38 % af de irakiske asylansøgere⁷ i 1. instans.

Fra januar 2007 til oktober 2009 har Flygtningenævnet afgjort 266 sager vedrørende *spontane* asylansøgere. Det vil sige ansøgere, der indgiver asylansøgning i Danmark. Flygtningenævnet stadfæstede Udlændingesservices afgørelse og gav afslag på asyl i 152 sager og meddelte asyl i 111 sager⁸. Ud af de 111 sager, hvor Flygtningenævnet meddelte ansøgerne asyl, modtog 70

⁷ Tallet inkluderer ikke de irakiske tolke, der havde arbejdet for de danske tropper i Irak, og som under særlige forhold fik asyl i Danmark i 2007 og 2008.

⁸ Herudover blev 2 sager hjemvist til behandling hos Udlændingesservice, mens 1 sag omhandlede inddragelse af en tidligere udstedt opholdstilladelse.

Konventionsstatus (§7, stk. 1), 24 modtog *Beskyttelsesstatus (§7, stk. 2)* og 17 modtog *De Facto-status*, da de havde indgivet deres oprindelige ansøgning om asyl inden lovændringen i 2002.

Det samlede antal på 266 sager skal ses i lyset af, at Dansk Flygtningehjælp i 2007 og 2009 anmodede Flygtningenævnet om at genoptage asylsagerne for en stor gruppe afviste irakiske asylansøgere på baggrund af blandt andet UNHCR's daværende anbefalinger. Ud af de 266 sager er der 104 sager, som var omfattet af Flygtningehjælpens anmodning⁹. I denne gruppe af sager gav nævnet afslag i 15 sager og meddelte asyl i 89 sager.

De sager, hvori der er meddelt asyl kan - i grove træk – inddeles i følgende kategorier.

- **Kristne asylansøgere**, der som følge af eskalerende vold og chikane af religiøse minoriteter er blevet truet, overfaldet eller fordrevet fra bykvarterer, hvor der tidligere var en etnisk og religiøst blandet befolkning. Ofte meddeles asyl dog på baggrund af en "samlet vurdering af forholdene"; at ansøger eksempelvis er kristen og har drevet en alkoholforretning, at ansøger er kristen, ældre kvinde uden netværk i hjemlandet eller at ansøgers familie har været særligt aktive i det lokale kirkesamfund. Flygtningenævnet gør eksplicit opmærksom på at *"selvom forholdene for kristne i særligt Bagdad efter baggrundsoplysningerne er vanskelige, finder Flygtningenævnet ikke, at kristne kan anses for at være så særligt udsatte, at selve tilhørsforholdet i sig selv sandsynliggør, at ansøgeren vil være i risiko for forfølgelse efter udlændingelovens § 7, stk. 1."* Flygtningenævnet meddeler dog asyl i en række sager, hvor familiemedlemmer eller personer fra ansøgers menighed har modtaget trusler. Særligt kristne, enlige kvinder meddeles asyl, uden at der i asylmotivet foreligger et mere konkret hændelsesforløb med eksempelvis trusselsbreve eller kidnappingsforsøg. Flygtningenævnet henviser endvidere i flere sager til den kristne ansøgers subjektive frygt for forfølgelse som en del af begrundelsen for at meddele asyl.
- Ansøgere, der har **arbejdet for de amerikanske styrker eller organisationer i Irak**, og som følge heraf har modtaget trusler fra religiøse militante grupperinger. I flere tilfælde er ansøgerens familiemedlemmer eller kollegaer allerede blevet kidnappet og/eller dræbt.
- **Feyli- og yezidi-kudere**, der som følge af den eskalerende vold og chikane mod etniske minoriteter er fordrevet, særlig fra Bagdad. De generelle forhold for både feyli- og yezidi-kudere kan dog ikke i sig selv begrunde asyl, og ofte er det en kombination af asylbegrundende forhold – eksempelvis kønsrelateret forfølgelse eller konflikt med religiøs militans - der ligger til grund for nævnets afgørelse. Siden januar 2007 har nævnet således meddelt asyl i 3 ud af 6 sager vedrørende feylikudere og i 3 ud af 8 sager vedrørende yezidikudere.
- **Enlige, kvindelige asylansøgere** meddeles asyl i et vist omfang, såfremt der foreligger supplerende beskyttelsesgrunde; f.eks. religiøst tilhørsforhold, alderdom eller fordi den kvindelige ansøger har haft et udenomsægteskabeligt forhold eller har modsat sig et arrangeret ægteskab og derfor er i konflikt med sin familie.
- Derudover er der i ganske få tilfælde meddelt asyl i sager vedrørende ansøgere der frygter blodhævn grundet **klankonflikt**, ansøgere, der er forsøgt **tvangshvervet** til religiøse militser, ansøgere, der har modtaget trusler grundet deres ansættelsesforhold i det irakiske politi samt en mandlig ansøger, der frygter **æresdrab** grundet et seksuelt forhold til en kvinde, han ikke var gift med.

Det skal imidlertid bemærkes at ansøgere, der tilhører de enkelte kategorier ikke nødvendigvis meddeles asyl. Flygtningenævnets afgørelser beror i hvert enkelt tilfælde på en konkret og individuel vurdering, og det følger heraf, at en del ansøgere falder indenfor de nævnte kategorier, men efter en konkret vurdering meddeles afslag på asyl.

⁹ Ud af de 105 genoptagelsessager repræsenterede Dansk Flygtningehjælp asylansøgeren i 79 sager. I de øvrige sager er det advokater, privatpersoner eller asylansøgerne selv, der har fået sagen genoptaget.

Ifølge UNHCRS anbefalinger bør asylansøgere fra de fem provinser Bagdad, Diyala, Kirkuk, Nineve og Salah Al-din sikres beskyttelse i henhold til Flygtningekonventionen fra 1951; i dansk terminologi *Konventionsstatus*. Flygtningenævnets praksis følger imidlertid ikke denne anbefaling, og nævnet meddeler ikke asyl til ansøgere, alene fordi de stammer fra en af de 5 provinser.

For de 3 store byer i området, Bagdad, Mosul og Kirkuk, har Nævnet således haft følgende praksis siden januar 2007.

By (inkl. opland)	Afslag	Asyl
Bagdad	36	65 (heraf 54 kristne)
Mosul	25	28 (heraf 22 kristne)
Kirkuk	43	7

I en stor del af de sager, hvor nævnet giver afslag på asyl, henvises der til, at de kaotiske og meget vanskelige generelle forhold i Irak ikke i sig selv kan begrunde asyl. Herudover gives der afslag i en række sager, hvor ansøger falder indenfor de nævnte kategorier, men hvor nævnet vurderer, at ansøgeren ikke har været tilstrækkelig profileret til at risikere forfølgelse ved en tilbagevenden. Endelig gives der afslag i en række sager, fordi Nævnet finder ansøgers beskrivelse af sit asylmotiv usammenhængende, ulogisk, utroværdigt eller udbygget undervejs i sagsbehandlingen. En sådan begrundelse for afslag kan forekomme, selvom der i flere sager foreligger dokumentation for det beskrevne asylmotiv. Flygtningenævnet stiller sig generelt kritisk overfor originale dokumenter fra Irak på baggrund af et notat fra 13. januar 2006 fra den danske ambassade i Irak om tilvejebringelse af dokumenter i Irak.

Samme notat ligger også til grund for, at Flygtningenævnet i en række sager giver afslag på at genoptage en asylsag til trods for, at der foreligger ny dokumentation om f.eks. drab på familiedemedlemmer.

6. Tilbagevenden til Irak

6.1 UNHCR's anbefalinger

Med hensyn til *udsendelse* af irakere, der har fået afslag på asyl, udtaler UNHCR:

- *Tvangsudsendelse* til det *centrale* Irak eller udsendelse af nogen af de oven for nævnte særligt udsatte grupper (se afsnit 5.1) til det *sydlige* Irak bør under ingen omstændigheder finde sted;
- Udsendelse til det sydlige Irak bør gøres med forsigtighed af hensyn til den ustabile sikkerhedssituation. Der bør derudover tages hensyn til følgende:
 - at der kun udsendes til en persons hjemområde, hvor familie og andet netværk kan sikre en fornuftig mulighed for reintegration.
 - at særligt sårbare grupper, for eksempel familier med kvindelige familieoverhoveder og kronisk syge har den nødvendige støtte i det område, de udsendes til.
 - den potentielt destabiliserende effekt det kan have, hvis et stort antal personer udsendes til et område, hvor sikkerhedssituationen er skrøbelig.
- Med hensyn til tilbagevenden og tilbagesendelse til det KRG administrerede område af det nordlige Irak af personer, der stammer herfra, udelukker UNHCR ikke tvangsmæssig tilbagesendelse, såfremt der her eksisterer klanmæssig, politisk eller familiemæssig tilknytning eller netværk, og såfremt der er adgang til beskyttelse og bolig og andre basale sociale rettigheder. Tilbagesendelse skal koordineres tæt med myndighederne i det KRG-

administrerede områder, for at sikre lovlig adgang til området og for at tage højde for den begrænsede kapacitet i området til at modtage hjemvendte.

6.2 Dansk udsendelsespraksis

UNHCR har som oven for nævnt anmodet om, at alle irakere fra det centrale Irak – også de, der har fået afslag på flygtningestatus - får en eller anden form for beskyttelse.

Den 13. maj i år indgik Danmark en hjemsendelsesaftale med Irak, hvilket betød at de danske myndigheder påbegyndte tvangsmæssig hjemsendelse af irakere også til syd- og central Irak.

Efterfølgende indledte Rigspolitiet et samarbejde med de irakiske myndigheder om identifikation af de afviste irakere i Danmark. Dette samarbejde betød blandt andet, at en irakisk delegation af ikke nærmere identificerede irakiske myndighedspersoner interviewede en række frihedsberøvede afviste irakiske asylansøgere i Danmark.

Siden aftalen er 47 irakere blevet sendt tilbage med tvang. Alle via lufthavnen i Bagdad. Rigspolitiet oplyser, at det er op til de enkelte at komme videre fra Bagdad, hvis man stammer fra et andet område, men at der gives penge til flybilletter videre.

Den kontraktordning for afviste asylansøgere, der samarbejder om udrejse, som blev indført i 2007 ophørte for afviste asylansøgere, hjemmehørende i Erbil, Dohuk og Suleymaniya fra og med den 28. november 2008. Samme tilbud ophørte også for personer fra andre dele af Irak fra og med den 14. maj 2009. Ordningen betød, at afviste asylansøgere kunne få økonomisk støtte samt mulighed for et opkvalificeringsforløb mod til gengæld at vende hjem frivilligt. Tilbuddet er ophørt, fordi de danske myndigheder anser det muligt at tvangsudsende afviste asylansøgere til hele Irak.

Pr. 5. november 2009 var der i alt 66 afviste asylansøgere fra Irak i udsendelsesposition.

7. Vigtigste kilder

- Udlændingesservice, Landinfo og Dansk Flygtningehjælps rapport fra fælles fact-finding mission til Erbil, Sulaymaniya, KRG og Amman, Jordan den 6. – 23. marts 2009, "*Security and Human Rights Issues in Kurdistan Region of Iraq (KRI), and South/Central Iraq (S/C)*", februar 2009.
- UNHCR, Eligibility Guidelines for Assessing the International Protection Needs of Iraqi Asylum-seekers, august 2007
- UNHCR, Addendum to UNHCR's Guidelines for Assessing the International Protection Needs of Iraqi Asylum-seekers, december 2007
- UNHCR, Eligibility Guidelines for Assessing the International Protection Needs of Iraqi Asylum-seekers, april 2009.
- UNHCR Return Advisory and Position on International Protection Needs of Iraqis outside Iraq, december 2006.
- UNHCR's comments on the Memorandum of Understanding between the Government of the Kingdom of Denmark and the Government of the Republic of Iraq, maj 2009.
- UK Home Office, Country of Origin Information Report – Iraq, august 2008.
- UK Home Office, Country of Origin Information Report – Iraq, september 2009
- UK Home Office, Country of Origin Information Report – Kurdistan Regional Government of Iraq, september 2009
- U.S. Department of State, Iraq – International Religious Freedom report 2008, September 2008.
- Freedom House, Freedom in the World – Iraq 2009
- The Minority Rights Group rapport "State of the World's Minorities, 2008", marts 2008

- Radio Free Europe Radio Liberty
- BBC news – Middleeast
- Country of Origin Information Bulletin Iraq, Iraq's Government of National Unity and the death of Abu Musab Al-Zarqawi, UK Home Office, juni 2006
- Amnesty International, Carnage and Despair – Iraq Five Years On, marts 2008.
- Praksis vedrørende Irak, www.flygtningenaevnet.dk